

kritieken

De danseressen tollen, tijgeren en draaien, stuiterend tussen verzet en overgave.

FOTO ANNE ZORGDRAGER

De nietigheid voorbij

Dans

'Wiek' van Boukje Schweigman in Over het IJ Festival op het NSDM-terrein in Amsterdam-Noord. Te zien t/m 12/7, aanvang 21.00 uur. Kaarten zijn online te bestellen via www.overhetij.nl.

Een briesje waait vanaf het IJ over de kade van het NSDM-terrein in Amsterdam-Noord, de hitte van de dag wordt loom afgelegd. De zonsondergang zet in, rode slierten hangen in de lucht. Als 'Wiek' is afgelopen kijken we de hemel in. Daartegen tekenen zich drie wieken af, verenigd opgeheven tot monoliet. Aan de voet ervan klontert aarde in het haar van drie uitgeputte danseressen; de strijd lijkt geleverd, maar kan elk moment opnieuw losbarsten. De mossige lucht van zand heeft zich dan al in onze neuzen genesteld.

In Boukje Schweigmans 'Wiek', de hit van het Oerol Festival en als opningsvoorstelling van het Amsterdamse zomerfestival Over het IJ in nieuwe vorm gepresenteerd, dansen drie vrouwen in een arena onder een naakte hemel. Een propeller midden op het speelveld bestaat uit drie bla-

den van elk zeven meter, die draaien in variabele snelheden tot dertig kilometer per uur laag over de arena-vloer. De wieken delen de ruimte op in drie taartpunten; de danseressen zitten gevangen in hun eigen segment en kunnen niet ontsnappen. Ze doen er alles aan om de genadeloze wieken het hoofd te bieden: rennend, draaiend, eroverheen, eronderdoor. Het is een hypnotiserende cadans van tollen, tijgeren en draaien - stuiterend tussen verzet en overgave. Soms is de propeller de duidelijke vijand, vaker ontpoppen de wieken zich tot medespelers. Het doet denken aan het gevecht met de elementen dat choreografe Krisztina de Châtel in de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw centraal stelde in haar werk, maar dan veel minder streng en formalistisch; het werk van Boukje Schweigman is dat van de menselijke compassie.

Oorspronkelijk komt deze jonge theatermaakster uit de mime, waarna het locatietheater lonkte: een fascinatie voor beweging en ruimte bracht haar tot de dans. Ze ontwikkelt zich als oorspronkelijk theateraal denker die over de bijzondere gave beschikt haar voorstellingen

ver boven een ervaring uit te tillen: alle zintuigen gaan open, tot aan die laag die het moeilijkst te bereiken is - die van de mystiek.

In haar eerdere werk 'Wervel', geïnspireerd op de religieuze draaitrance van soefi-derwijsen, trok ze de draaibeweging tot in het extreme door, de enige beweging die begin noch einde kent. Dat cyclische, als de oneindige rondgang der planeten, de zon die ondergaat en weer aan de hemel verschijnt, is nu ook in 'Wiek' het onderliggende gegeven dat Schweigman in ons collectieve bewustzijn boort.

Behalve het prachtige toneelbeeld, de dans die daar logisch uit voortvloeit, in combinatie met perfecte timing en uitstekende dramaturgische dosering, draait 'Wiek' om de meest wezenlijke levensvraag: hoe definiëren we ons als mens als we geconfronteerd worden met krachten die groter zijn dan wij? Schweigman geeft daarop geen antwoord, maar loutert haar publiek, voorbij die grote angst voor nietigheid.

Als een meeuw na afloop boven de arena scheert en haar meeuwenlach krast, ben ik diep geroerd.

Sander Hiskemuller